

Ο ΦΥΣΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΩΣ «ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ» ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΓΑΡΟΥΦΑΛΗ, ΤΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΣC -ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΝΤΡΟΓΚΟΥΛΗ, ΠΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΑΤΑΛΑΣ, ΠΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΣC- ΜΑΝΑΓΕΡ ILS
DATASCOUΤING

Στην εποχή της τεχνολογικής έκρηξης και της ψηφιακής πληροφορίας

- ❑ Οι περισσότερες βιβλιοθήκες διαθέτουν προηγμένη τεχνολογία
- ❑ προσπάθεια ικανοποίησης του απαιτητικού κοινού εξοικειωμένου σε smart τεχνολογία
- ❑ Οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές επιβάλλουν στις βιβλιοθήκες να αφουγκραστούν την κοινωνία
- ❑ Να επανακαθορίσουν τις ανάγκες τους και ως κέντρα πληροφόρησης, αλλά και ως μοχλοί ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής
- ❑ Δεν αρκεί να προσαρμόσουν τους χώρους τους στην νέα πραγματικότητα της κοινωνίας της Πληροφορίας
- ❑ Πρέπει να γίνουν ένας άλλος «τόπος», στον οποίο μπορεί να ενταχθεί η αυστηρότητα της μελέτης αλλά και η ευκαιρία για κοινωνικοποίηση
- ❑ Η βιβλιοθήκη αποτελεί τη **μοναδική κεντρική τοποθεσία**, όπου οι νέες αναδυόμενες τεχνολογίες καλούνται να συμπορευτούν με τις παραδοσιακές υπηρεσίες που προσφέρει
- ❑ Ενώ το διαδίκτυο έχει την τάση να απομονώνει τους ανθρώπους, η βιβλιοθήκη ως φυσικό μέρος, μπορεί να τους ενώσει

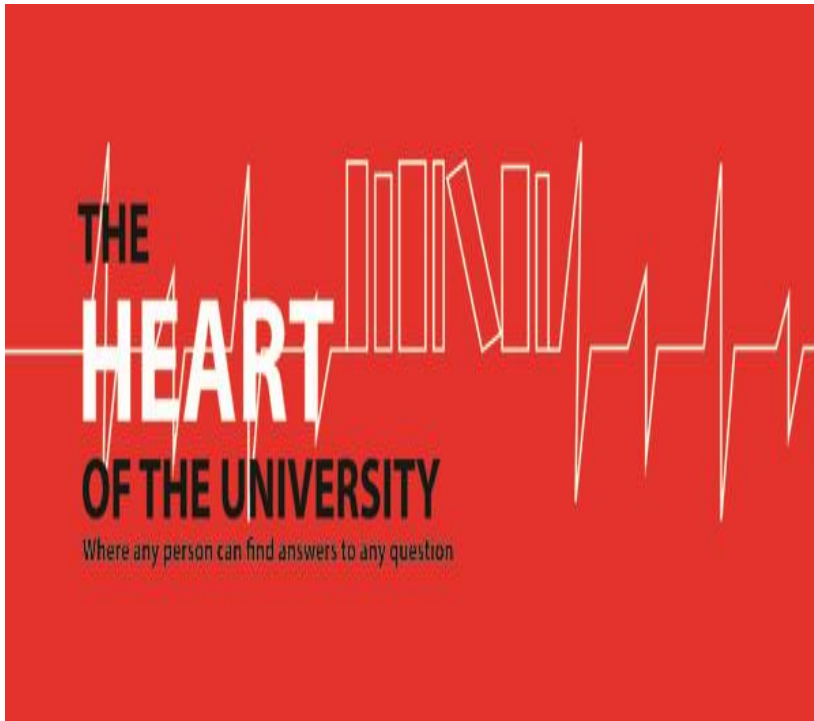
Η έννοια της «Τρίτης Θέσης»

- Ως φαινόμενο και ως όρος «**Τρίτη θέση**» διερευνήθηκε διεξοδικά από τον κοινωνιολόγο Ray Oldenburg στο πόνημα του "The Great Good Place "(1989)
- Η πρώτη θέση είναι το σπίτι
- Η δεύτερη θέση είναι ο χώρος εργασίας και καθημερινής ενασχόλησης
- Η «Τρίτη θέση» αναφέρεται σε μια μεγάλη μερίδα δημόσιων χώρων που φιλοξενούν τακτικές, εθελοντικές, άτυπες και ευχάριστα αναμενόμενες συναντήσεις ατόμων
- Χώρος δημιουργίας ισχυρών, βιώσιμων και πολιτιστικά πλούσιων κοινωνιών, καλλιέργειας άτυπων ομάδων, αναζωογόνησης της ανθρώπινης ένωσης, διατήρησης των κοινωνικών δεσμών που είναι απαραίτητοι για την οικοδόμηση της κοινότητας.
- Οι τρίτες θέσεις αποδεικνύονται ωφέλιμες σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

8 χαρακτηριστικά που μπορούν να καταστήσουν ένα χώρο ως «Τρίτη Θέση»

- ❑ Ουδέτερο έδαφος χωρίς υποχρέωση διαμονής ή εγκατάλειψης.
- ❑ Το κοινωνικό 'Status' δεν έχει σημασία σε αυτόν τον χώρο. Αντίθετα δημιουργεί ενδιαφέρον και έμπνευση.
- ❑ Οι κύριες δραστηριότητες στον χώρο είναι η συναναστροφή με άλλους ανθρώπους και η ανάπτυξη συλλογικών δραστηριοτήτων.
- ❑ Ο χώρος είναι προσβάσιμος και άνετος
- ❑ Ο χώρος διαθέτει κανόνες που καθορίζουν τη χρήση του
- ❑ Ο χώρος διατηρεί χαμηλό προφίλ, δεν είναι επιτηδευμένος ή χώρος επίδειξης
- ❑ Ο χώρος είναι ευχάριστος
- ❑ Ο χώρος παρέχει ένα επίπεδο συμμετοχής ώστε να αισθάνεται κάποιος «χαλαρά», «σαν το σπίτι του μακριά από το σπίτι του» κόντρα στην πλήξη της ρουτίνας σπιτιού και εργασίας

Η Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη

- Η καρδιά της πανεπιστημιακής κοινότητας
- Ήσυχο μέρος που απαγορεύει ποτά, καφέ και τρόφιμα και στον οποίο χώρο προσέρχεται ο χρήστης για προσωπική ανάγνωση και μελέτη
- Υπηρεσίες εξειδικευμένες, οι συλλογές δύσκολα προσβάσιμες
- χώροι προοριζόμενοι για αποτελεσματική αποθήκευση συλλογών
- Με την τεχνολογική έκρηξη, νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες της βιβλιοθήκης άρχισαν να προσφέρουν στους χρήστες εναλλακτικές λύσεις έξω όμως από τον φυσικό της χώρο

Εξετάζοντας την Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη ως «Τρίτη Θέση»

- Υπήρξε ανέκαθεν «ανοιχτός χώρος».
- Εύκολα προσβάσιμος και φιλόξενος τόπος, στον οποίο κάθε μέλος της πανεπιστημιακής κοινότητας είναι ευπρόσδεκτο
- Με πολλές ώρες λειτουργίας
- Χώρους πολλαπλών χρήσεων.
- Φυσικό, ασφαλές και αξιόπιστο περιβάλλον
- Η απλότητά της, προσδίδει ένα καθαρό πλεονέκτημα έναντι των ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών
- Ήδη ενσωματώνει μερικά από τα χαρακτηριστικά της «τρίτης θέσης» του Oldenburg. Εξαιτίας αυτών, πρόκειται για μια φυσική θέση όπου μπορούν να αναπτυχθούν περαιτέρω και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά των τρίτων χώρων

Ανάγκη για αλλαγή στις Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες

Τρεις παράγοντες ώθησαν την αλλαγή στον χώρο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών:

- Η αυξανόμενη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών «εκτός» του φυσικού χώρου της βιβλιοθήκης
- Η μείωση της κυκλοφορίας των έντυπων πηγών και
- Η μείωση των χρηστών

Οι βιβλιοθήκες πλέον καλούνται να συντονιστούν αποτελεσματικότερα :

αξιοποιώντας τον φυσικό τους χώρο, τους ανθρώπου, τις τεχνολογικές εφαρμογές, ώστε να παρέχουν ουσία στην αίσθηση της κοινότητας, ουσία στην τεχνολογία και νόημα στη ζωή των ανθρώπων.

Παράδειγμα μετατροπής της Walter E. Helmke Library σε «Τρίτη Θέση»

- Πραγματοποίησαν αρκετές αλλαγές, προσφέροντας στους χρήστες ένα ευχάριστο και φιλόξενο περιβάλλον συνάντησης και συνεργασιών σε αρκετά projects.
- Αφαίρεσαν σκόπιμα αρκετούς χώρους ιδιωτικής μελέτης που οδηγούσαν στην απομόνωση των χρηστών.
- Δημιούργησαν περιοχές με μεγάλα τραπέζια για ομαδική μελέτη.
- Δημιούργησαν σαλόνια ανά όροφο.
- Εντυπωσιακή διακόσμηση

Walter E. Helmke Library

- Παρείχαν απεριόριστη χρήση laptop,
- Διευκόλυναν την συνεργασία των ομάδων με τη δημιουργία συνεργατικών περιοχών μέσω πολλαπλών τερματικών
- Ενθάρρυναν την συνομιλία και την αυθόρμητη επικοινωνία σε όλο το κτίριο εκτός των περιοχών που προορίζονται για ήσυχη μελέτη,
- Επέτρεψαν στα μέλη την διαμόρφωση της επίπλωσης βάσει των επιθυμιών τους,
- Επέτρεψαν την μετακίνηση της επίπλωσης (καναπέδες και καρέκλες) για πιο εύκολη συνομιλία μεταξύ τους
- επέτρεψαν την επανατοποθέτηση των τραπεζιών δίπλα σε ηλεκτρικές πρίζες
- επέτρεψαν στους φοιτητές ποτά και φαγητό εκτός ζεστών φαγητών και αλκοόλ) οπουδήποτε
- επέκτειναν τις ώρες εργασίας ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των τελικών εξετάσεων

Walter E. Helmke Library

Πολιτιστικές Δραστηριότητες: Η περίπτωση της Could Library Carleton College

- Η βιβλιοθήκη ως ένας φιλόξενος και ζωντανός οικοδεσπότης, μετατρέπεται και σε πολιτιστικό κέντρο μέσω των πολιτιστικών προγραμμάτων της, δεσμεύεται με την κοινότητα και αλλάζει την αντίληψη γι' αυτήν, εμπλέκοντάς την...

Could Library Carleton College

- Η βιβλιοθήκη προωθεί ενεργά τη χρήση των συλλογών της μέσω διαλέξεων, αναγνώσεων, συζητήσεων, ομάδων ανάγνωσης και σεμιναρίων.
- προγράμματος πολιτιστικών δραστηριοτήτων, ενώνεται με τις οντότητες της ακαδημαϊκής κοινότητας για την προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Could Library Carleton College

CLS *College Libraries Section*

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gould-Library.JPG>

**Laurence McKinley Gould Library
Carleton College**

2008 Winner

ACRL Excellence in Academic Libraries

Transforming Our Libraries, Ourselves

... Κλιμακωτή Ησυχία !!!

The Gould Library Floor Guide

4	 Research/IT					4th: Blue Monday Quiet
3						3rd: 2A Discussion Group Quiet
2						2nd: Nature Film Narrator Quiet
1						1st: Monastery Quiet

Οι βιβλιοθήκες ως «Τρίτη Θέση» προωθούν την Συνεργατική Μελέτη

- Μελέτες στην κοινωνιολογία της γνώσης υποδηλώνουν ότι η γνώση δεν παράγεται από μοναχούς ερευνητές παρά αποτελεί μια κοινωνική διαδικασία
- η μάθηση θεωρείται μια συνεργατική διαδικασία μεταξύ διδασκόντων και φοιτητών. Τα ομαδικά έργα προάγουν αξίες όπως αλληλεγγύη, ομαδικότητα, ανεκτικότητα, προσαρμοστικότητα, δεξιότητες που γίνονται βιωματικές μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- Αυτά μπορούν να πραγματοποιηθούν με την μετατροπή της βιβλιοθήκης σε κέντρο μάθησης και **από περιβάλλον σιωπηρής και μοναχικής ανάγνωσης, σε χώρο μάθησης πιο ζωντανό και θορυβώδη κάποιες φορές**

Οι βιβλιοθήκες ως «Τρίτη Θέση» μετατρέπονται σε Χώρους Συνεργασίας (Co-Working spaces)

- Οι σημερινές Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, αξιοποιούν το μοντέλο των χώρων και των κοινοτήτων συνεργασίας, υποστηρίζοντας την καινοτομία και τη μεταφορά της γνώσης στον κόσμο της εργασίας
- Επανασχεδιάζονται, και προτείνουν νέες εκδοχές χώρων συνεργασίας και δημιουργικής χρήσης.
- Προσελκύουν και εξωτερικούς χρήστες (επαγγελματίες, επιχειρηματίες)
- Προσφέρουν μια μη δομημένη πρόσβαση σε τεχνολογικά εργαλεία και συνεδριακές εγκαταστάσεις (διαδραστικούς πίνακες, επίπεδες smart οθόνες για χρήση με PC)

Χώροι Συνεργασίας (Co-Working spaces)

Οι Τρίτοι Χώροι είναι ανοιχτοί στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες

- Οι βιβλιοθήκες του εξωτερικού κυρίως, ως τρίτες φυσικές θέσεις, έχουν ευαισθητοποιηθεί με σκοπό να συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη πολυπολιτισμικών ομάδων
- Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα αποτελούν οι Οργανισμοί Βιβλιοθηκών στην Δανία, στο Μπέρμινγχαμ (Αγγλία), Σουηδία

Παράδειγμα «Τρίτης Θέσης» με έμφαση στην πολυπολιτισμικότητα: Dr. Martin Luther King Jr. Library

- Προϊόν σύμπραξης δύο ετερόκλητων βιβλιοθηκών, ακαδημαϊκής και δημόσιας.
- Διαθέτει δύο ξεχωριστές εισόδους, μια από το πανεπιστήμιο και μία από την πόλη, προσιτό και ευπρόσδεκτο περιβάλλον
- Λειτουργεί ως τρίτος πολιτιστικός χώρος συνάντησης, μπολιάζοντας μετανάστες, πρόσφυγες και ντόπιους πολίτες, διευκολύνοντας την κοινωνική τους ενσωμάτωση
- Συναθροίζονται, επισκέπτονται τις συλλογές γλωσσών, διαβάζουν εφημερίδες και περιοδικά των χωρών γεννήσεως τους, παρακολουθούν ψυχαγωγικά βίντεο στη μητρική τους γλώσσα
- Περιλαμβάνει συλλογές Africana, Asia American
- Η συνύπαρξη περιορίζει τον κοινωνικό αποκλεισμό και διευκολύνει την ομαλή κοινωνική ένταξη

Dr. Martin Luther King Jr. Library

Η βιβλιοθήκη « ως εμπειρία»

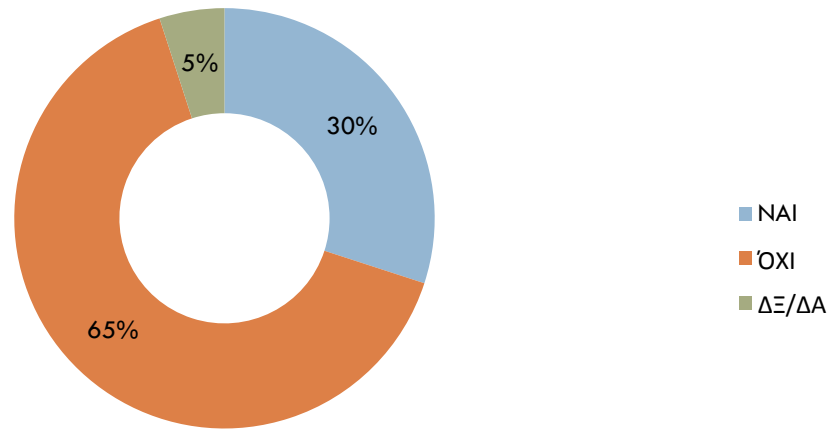
- Ο Επανασχεδιασμός χώρου βιβλιοθήκης βάσει των σύγχρονων "ψυχοκοινωνικών" και παιδαγωγικών αντιλήψεων έχει αντίκτυπο στην συμπεριφορά των χρηστών
- Προσέρχονται στην βιβλιοθήκη αναμένοντας κάτι διαφορετικό κάθε φορά
- Βασική επιδίωξη η εγκαθίδρυση στενών σχέσεων επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών
- Αποτελεί χώρο συνάντησης ετερόκλητων ανθρώπων σε επίπεδα
- Οι Χρήστες γίνονται κομμάτι του πλούτου της παράδοσης, της προσδοκίας του μέλλοντος, βιώνοντας μια αίσθηση έμπνευσης.
- Περιορισμός κατ οίκον απομόνωσης
- Η συντροφικότητα οδηγεί στην ευδοκίμηση και ως μέρη του συνόλου συνδημιουργούν

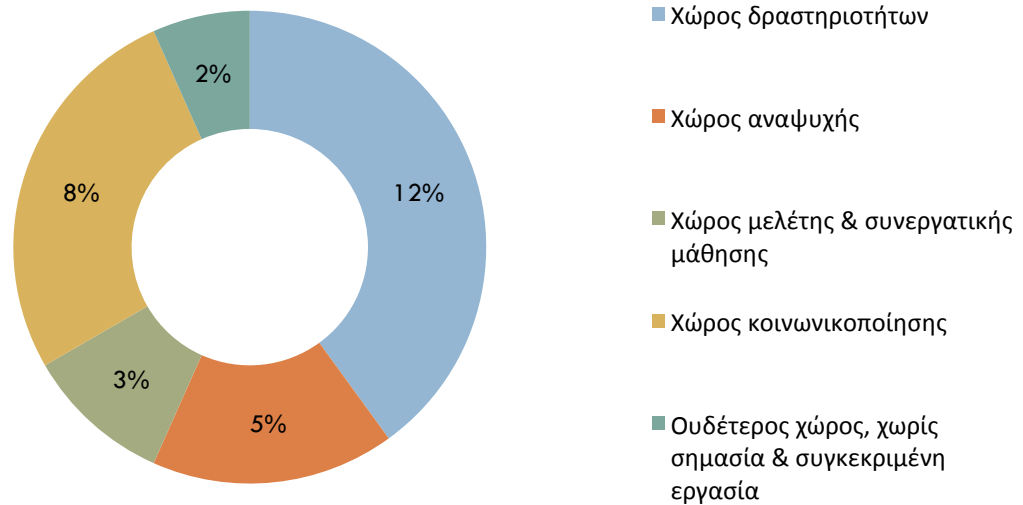
Αποτελέσματα έρευνας ΤΕΙ Θεσσαλίας

Απεικονίζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα (σε δείγμα 100 σπουδαστών-χρηστών της βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Θεσσαλίας) αναφορικά με την διερεύνηση του όρου οι βιβλιοθήκες ως «Τρίτη θέση».

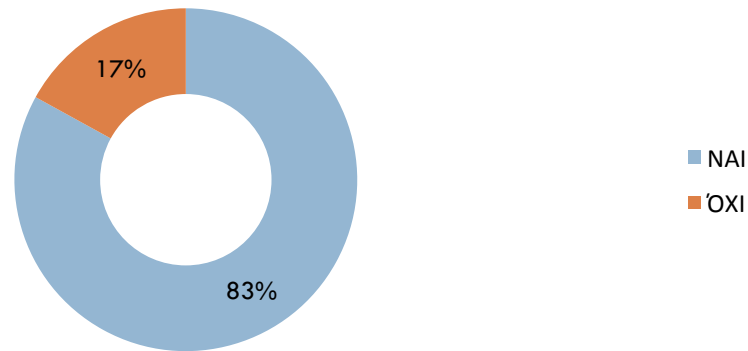
Γνωρίζετε τον όρο " Τρίτη Θέση; "

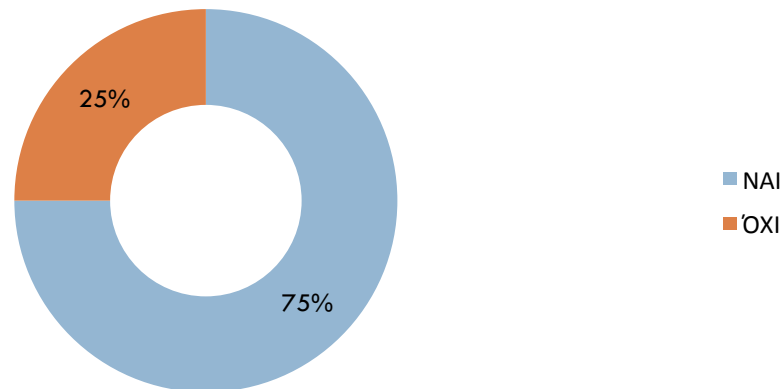
Το 30% του δείγματος απάντησε τα εξής:

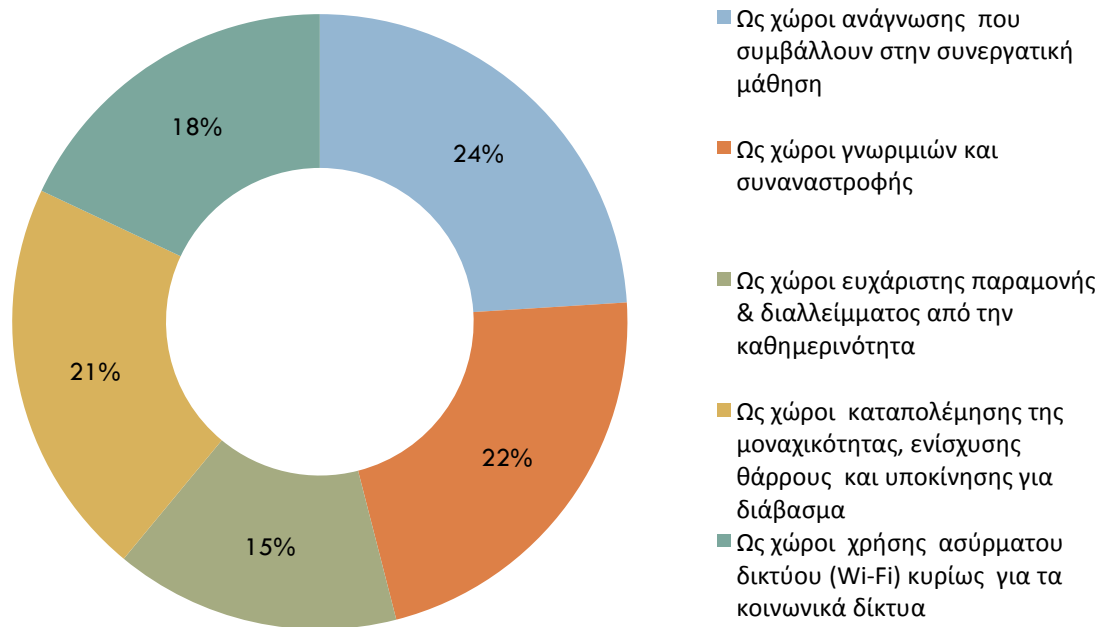
Αποτελεί η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη χώρο κοινωνικοποίησης;

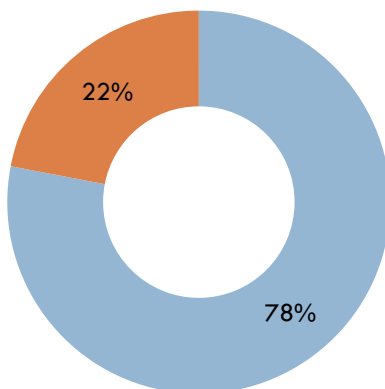
Η Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη ευνοεί την απομόνωση;

Πως αντιμετωπίζονται οι χώροι της βιβλιοθήκης του ΤΕΙ Θεσσαλίας ;

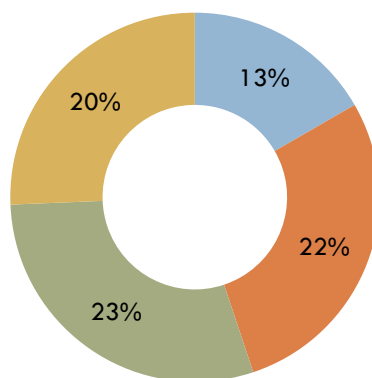

Συμβάλλει η Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη στην συνεργατική μελέτη ;

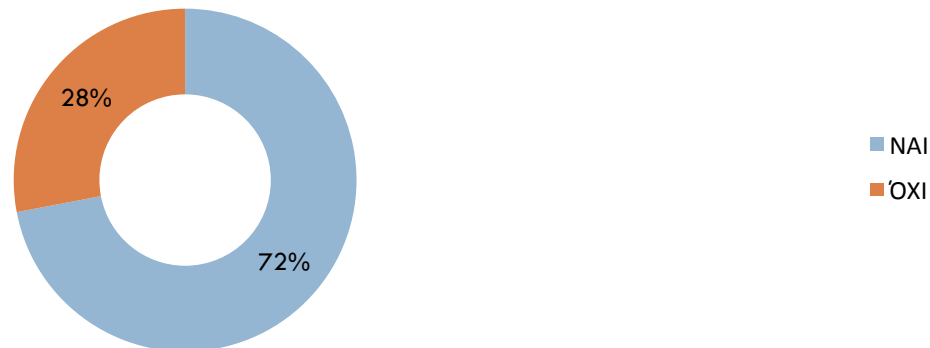
■ ΝΑΙ
■ ΌΧΙ

Με ποιους τρόπους συμβάλλει ; Το 78% του δείγματος απάντησε ως εξής:

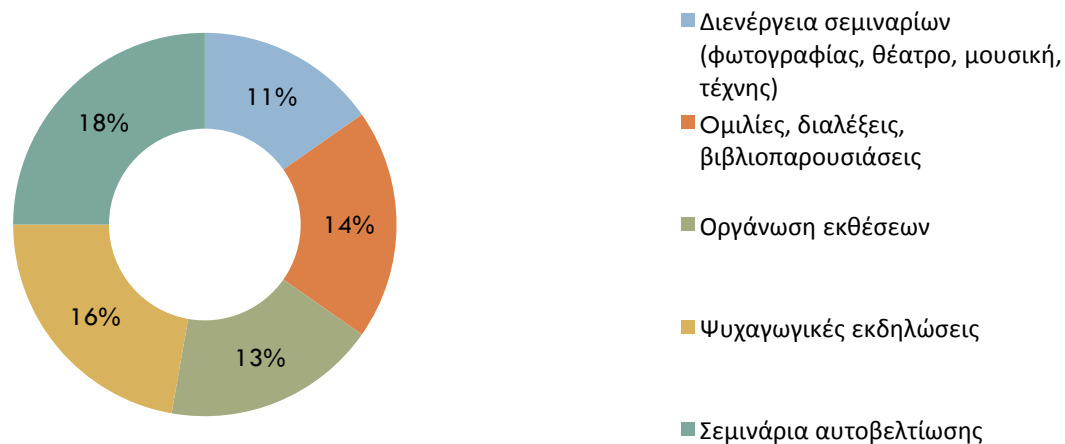

■ Με την ανταλλαγή απόψεων
■ Με την ομαδικότητα των εργασιών
■ Με την βοήθεια του προσωπικού
■ Υποκίνηση για διάβασμα, αίσθηση του "ανήκειν στην ίδια κοινότητα", επιδίωξη κοινού στόχου.

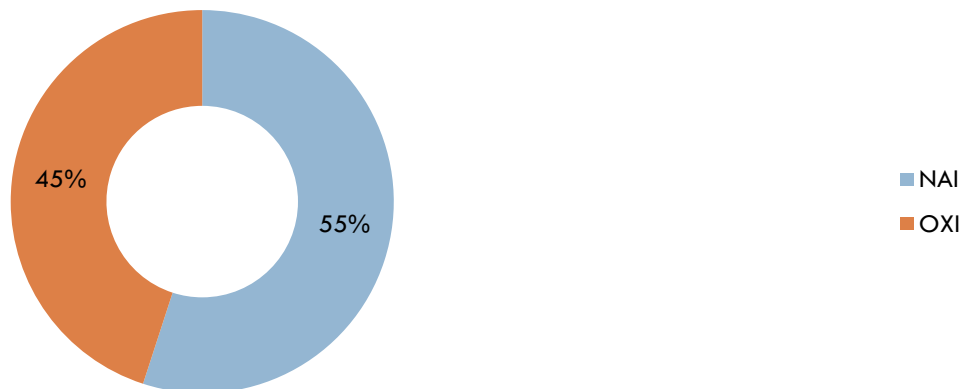
Θεωρείτε ότι η βιβλιοθήκη πρέπει να πραγματοποιεί πολιτιστικές εκδηλώσεις;

Τι είδους πολιτιστικές εκδηλώσεις θα θέλατε να λάβουν χώρα στη βιβλιοθήκη; Το 72 % του δείγματος απάντησε ως εξής:

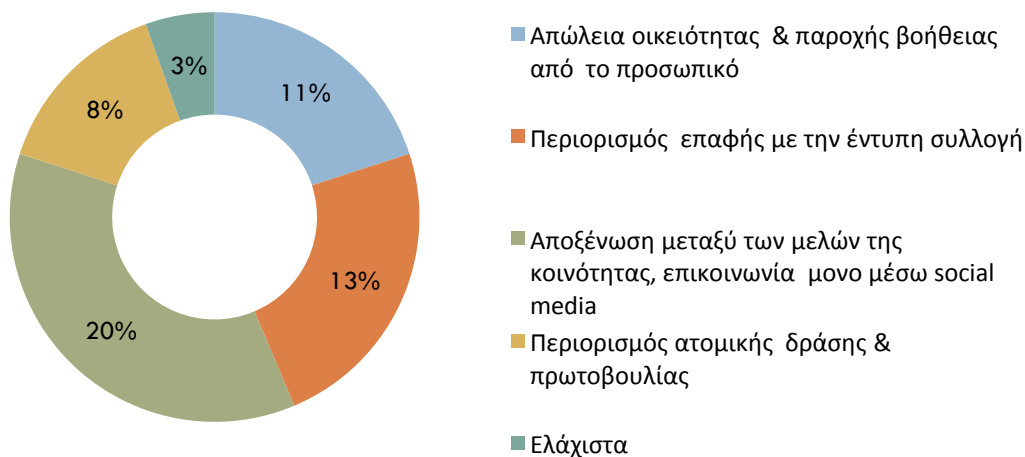

Η ενσωμάτωση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών σας χει απομακρύνει από τον φυσικό χώρο της βιβλιοθήκης ;

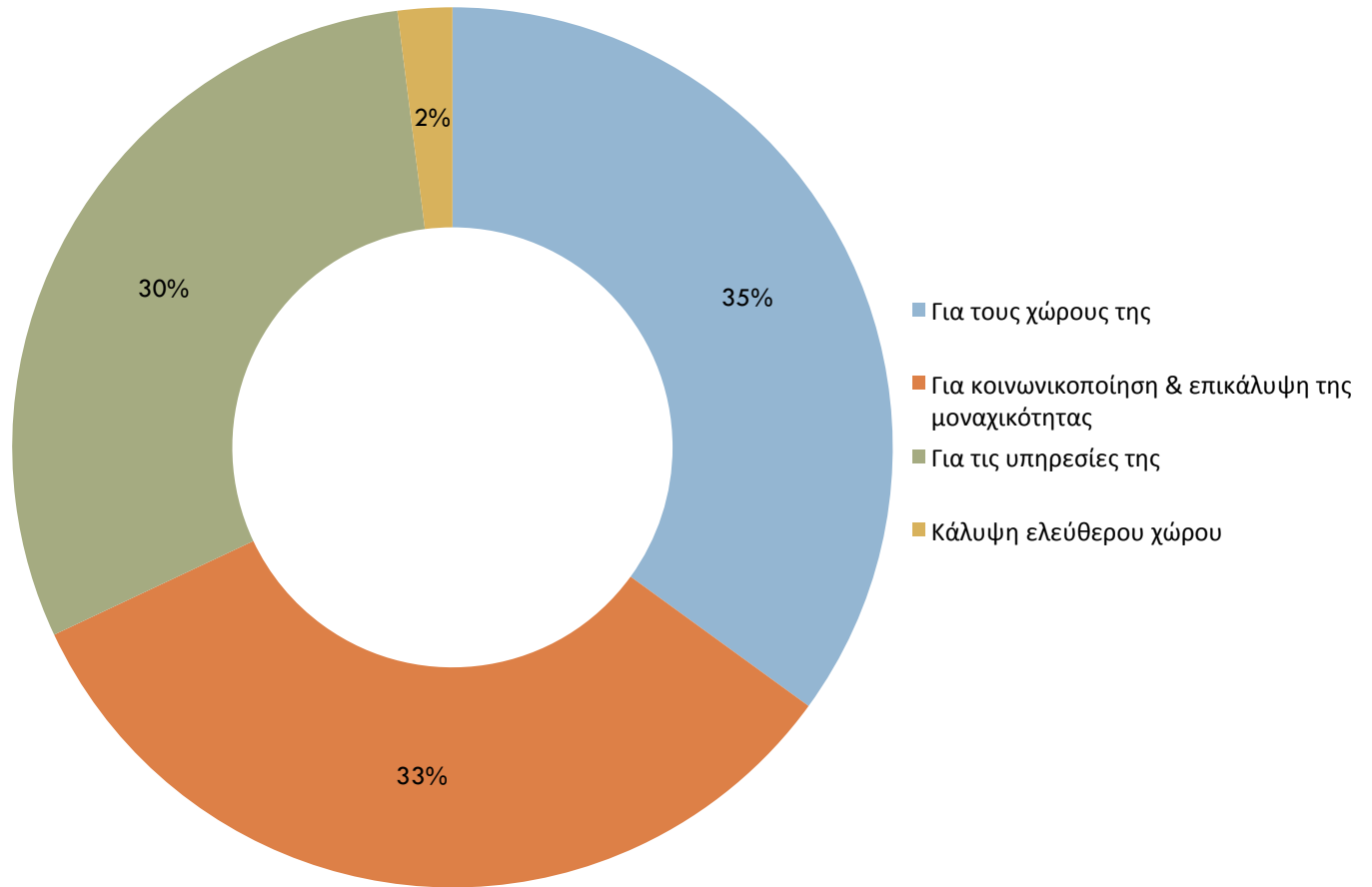

Τι επιπτώσεις πιστεύετε ότι προέκυψαν από αυτήν την
απομάκρυνση;

Το 55 % του δείγματος απάντησε ως εξής:

Για ποιους λόγους προσέρχεστε στην βιβλιοθήκη ;

Συμπεράσματα

- Ο φυσικός χώρος της βιβλιοθήκης δικαιολογεί τα χαρακτηριστικά των τρίτων θέσεων εντός της Ακαδημαϊκής κοινότητας
- **Ο ψηφιακός χώρος δεν αποτελεί μια εικονική «Τρίτη θέση» διότι η εικονικότητα απέχει αρκετά από την πραγματικότητα.** Δημιουργεί φαινομενικές και πλασματικές ιδιότητες, ψηφιακές σκιές, υποκαθιστά την ζωντανή κοινότητα, δημιουργώντας συναισθηματική απόσταση, και αλλοίωση της ποιότητας της επικοινωνίας
- Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες περιορίζουν την απομόνωση αλλοτρίωση, απάθεια, κατάθλιψη της κοινότητας
- Προσπάθεια περιορισμού των κοινωνικών αυτών φαινομένων(όχι ως ατομικό χαρακτηριστικό) μέσω της ενίσχυσης του φυσικού χώρου της βιβλιοθήκης και ενθάρρυνσης του βιώματος της εμπειρίας, επικοινωνίας και συνεργασίας
- Απαγκίστρωση από την εικόνα της βιβλιοθήκης ως απλού χώρου συλλογής, αποθήκευσης και διατήρησης υλικού

Συμπεράσματα

- Τα νέα περιβάλλοντα ως χρήσιμα εργαλεία θα περιορίσουν τα παραδοσιακά πρότυπα σκέψης

Προτείνονται:

- η υιοθέτηση μιας πιο χαλαρή και ρεαλιστική αναπροσαρμογή των κανόνων πολιτικής των βιβλιοθηκών
- η επανεκτίμηση του εσωτερικού της χώρου ως ένα πιο «χαλαρό», ανοιχτό και λειτουργικό σε συνεργασίες
- η ενδυνάμωση της πρόσθετης σημασίας των αναγκών και των προτιμήσεων των χρηστών της αντί για τον καθορισμό αυστηρών λειτουργικών κανόνων.
- Ας δούμε θετικά τον ισχυρισμό περί *«μιας διαφορετικής, σίγουρα πιο θορυβώδους κοινωνικής φύσης, της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης»*

- Η βιβλιοθήκη ως η καρδιά της πανεπιστημιούπολης έχει μεγάλες δυνατότητες να είναι αυτή η προοδευτική θέση, ωθώντας μέσω των μεγάλων της αρτηριών - λειτουργιών της, αφενός ανοιχτό, πλούσιο πνευματικά και ωφέλιμο ψυχικά, οξυγόνο και αφετέρου θρεπτικά για το κοινωνικό σύνολο, συστατικά αίματος σε όλο το σώμα της κοινότητας

Είμαστε έτοιμοι γι' αυτές τις
αλλαγές;

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας

*Bad libraries build collections, good libraries build services,
great libraries build communities.*

—R. David Lankes